

gekomen men-  
van wien men  
ontvangt hem  
og? zie artikel

erbij. Fiat  
Uw eigen hulp  
kast opgediept,  
elke uitspraak,  
de door U ge-  
praak nergens,  
zeggen: ik zal

zoo'n verslag,  
geschreven kort  
eigen woorden  
a U niet meer.  
pen, dacht ik,  
zig zag, absolu-  
id, evenmin als  
te te plaatsen  
ten, aldus prof.  
lutisme is hun  
echtsaties" wel  
me, dat ik niet  
e, naar ik ver-  
g ontbreekt —  
isten zijn. Toch  
an U aanhaalt,

gaan praten. Ik  
t met onze ge-  
e dingen moet  
it ons dubbel in  
e ons van onze  
n, dan die reeds  
elkaar nog kun-  
behoud van ons  
noet worden de  
in met de bede,  
anden nog weer  
ar op kerkelijk

oeder, die meent  
te kunnen ont-  
nd hebben geen  
Heeren.

achte klaarheid  
verschil, in wat  
de termen van  
heeler harte de  
relatieve afge-  
toch, dat wij de  
maar het ten

u broeder, die  
te kunnen on-  
n thans, en ook  
er voor terug  
komen".

oorden, in „De  
reageert, blijve  
n vroegere uit-  
n plaatsen. Ik  
de tegenwoor-  
punt, en ben de  
en beperk me  
ing". Als wij  
of, v. d. Schuit  
n niet meer:  
Geref. Kerken  
niet mondeling  
gelijk hebben  
ten dezen ver-  
absolutist; en  
et Rapport, in-  
Kerken, waar-  
a gereformeerde  
h?

iet over de sa-  
rdergaande

ering verkrijgen  
et-kerkelijk ter-  
ens serieus  
ndat het bij de  
en de anderen  
roepen almaal:  
En dan, wilt  
n van hen, die  
kan ik hen ont-  
ernst te maken  
er geen één;  
Ik ken er wel,  
n BLIJVEN, en  
OUDEN, en dus  
het Woord des

e verslagen zijn:  
tellingen over de  
en die ik hand-  
in oude jaar-  
over de plurifor-  
tje uit de eerste  
de passage aan-  
antwoorden; zelf  
t hij thans voor

Heeren, zoolang kunnen we niet samengaan. Ik geloof, dat, als men maar nuchter blijft, de Chr. Geref. leiders niet zoo denken, en doen; mekaar eens op de schouders kloppen in Amsterdam, nu ja, dat zet geen zoden aan den dijk.

Ziehier dus „een pogen, om op dit punt tot klaarheid te komen". Die klaarheid was er m.i. al, maar U gaat de meening van Uw broeders niet juist weer; en dat vind ik in dezen tijd dubbel ernstig; ze worden toch al vervuld.

En dan waarschuwt U voorts tegen het „verabsoluteren" van de kerk. Prachtig. Geen een kreatureur moeten wij verabsoluteren. Maar wat beteekent dit geleerde woord? Ze klagen wel eens over „zwarte" lectuur; nu, hier is zoo'n erg zwaar woord. Ik voor mij meen, dat we nooit iets mogen verabsoluteren; want wat absoluut is, is juist daarom absoluut, dat het niet meer te verabsoluteren is. Bedoelt u, dat „de Kerk" relatief is? Daar valt over te praten, als we maar eerst mekaar vertellen, wat we onder dat nieuwe moeilijke woord verstaan.

Maar het gaat er mij om, dat we GODS WOORD AANGAANDE DE KERK absoluut zien, want het IS absoluut.

En dat WOORD komt tot mij, en tot u, en tot prof. v. d. Schuit, en tot dr Ridderbos, met een absoluut eisch, om in een bepaalde plaats en in concrete omstandigheden en op een bepaald moment gehoorzaam te zijn aan Christus' vergaderingsgebed, aan ons als zijn knechten in zijn vergaderingswerk, gegeven.

Daar staan we dus. Nu aan U de beurt. Hoe dien ik concreet heden Christus in zijn Kerkvergaderend werk? Ik wist, hoe ik het doen moest, Augustus 1944, en ik meen dat ik het nog zoo moet doen. Dr Ridderbos zegt: eer verdorpe mijn rechterhand, eer ik het zó doe; weet U het nog? Welnu, relativeert dr Ridderbos daarmee de kerk, of verabsoluteert hij ze? Wilt U het me eens vertellen? Zoo geen van beide, waarom dan de met U communicerende broeders (die thans als absolutisten te kijk staan bij wie geen vocabulaire van hun wetenschappelijke termen vooraf ons ter hand stellen), ook Uwerzijds tentoongesteld als WEL absolutistisch doende? Eer verdorpe mijn rechterhand, eer ik de vrijmakingsacte tekenen (Ridderbos). Eer verdorpe mijn rechterhand, eer ik die handtekening terug neme (ds B. A. Bos). Waarom is Ridderbos geen absolutist, Bos ook niet, maar N.N. wel? Broeder Bos, ik zou Uw geveugeld woord willen overnemen: „ook op dit punt moet m.i. klaarheid komen". Begin dan, met goed citeeren. En laat me niet in „De Wachter" lezen, wat ik al jaren geleden in „De Rotterdammer" moest bestrijden.

Ja, maar, zegt U, het zit 'm in de concrete situatie van thans. Uw broeder, zegt U, Uw broeder, tegen wien U overstaat, meent IN DE CONCRETE SITUATIE VAN THANS ware en valsche kerk lichtelijk te kunnen onderscheiden, en ook te kunnen adres- seeren.

En prof. v. d. Schuit zegt: flink gesproken..... daar gaan m.i. zijn vadersen.

Welnu, mag ik U vragen, ds Bos, zijn de woorden uit de confessie gegeven voor een bepaalde situatie, of voor alle situaties? Ik hoor van synodocratische dominees, die zeggen; nu ja, de belijdenis is drie eeuwen oud. Maar ik voor mij geloof: als de confessie zegt: ware en valsche kerk zijn lichtelijk te onderscheiden, want DE MERKTEKENEN ZIJN ER, dan is dat „lichtelijk onderscheiden" OVERAL mogelijk, waar die MERKTEKENEN zijn. Ik zie zoo'n situatie ds Bos. Ik zie ze zeer duidelijk. En ik geloof er geen woord van, dat in de dagen van Guido de Brès de CONCRETE SITUATIE zooveel anders was dan van- daag. Ook toen veel geloovigen onder het pausdom (Calvijn). Ook toen kinderen Gods bij de mennonieten, tot op den brandstapel toe. Ook toen schisma bij de Doopgezinden, en bezwaarde pastoren bij goele keuterboertjes op de Veluwe, en dogmatische verschillen bij Lutheranen en Calvinisten, en zoo voort, en zoo voort. Maar de belijdenis zegt: lichtelijk te onderscheiden. Lichtelijk te onder- scheiden. En ze hielp daarmee de van alle kanten in verwarring gebrachte eenvoudigen op weg: je kunt ze daar en daar aan kennen, jij ouwe arme stakker. Geloof U, dat Uw niet nader gestaafe redeneering de eenvoudigen helpt? Er is, ds Bos, geen moeilijker werk, dan de arme en eenvoudige menschen WER- KELIJK helpen: helpen doe je hen alleen maar, als je scherp onderscheidt; want dat is het juist, waar ze zoo weinig aan hebben kunnen doen, in hun levens- gang.

En wat dat adresseeren betreft: doet U het soms niet? Of doen ze dat bij dr Ridderbos soms niet? Toen ze van den kansel afkondigden, dat de voormalige leden Greijdanus en Schilder getoond hadden niet meer te willen behooren tot „de" gereformeerde kerk van Kampen (ondanks verbod van zulke valsche procla- matie, de kerk van Kampen had zich een tijdlang zelfs genoemd: bezwaard gedeelte) waar werden toen die beide personen geacht wel lid te zijn? Was bij hen, d.w.z. bij hun kerkeraad, het adres der ware kerk niet? En bij dr Ridderbos' kerkeraad dat adres wel? Zegt U 't maar? Of was 't in Kampen nergens? Waar- om dan die doorgedreven afkondiging, als men wil aannemen, dat een kansel geen handigheidjes lanceert,

om.....? nu ja. Ik wilde nu maar niet praten over Bergschenhoek, maar wel over Voorburg. U bekend. Als U 't mij vraagt, heeft wijlen broeder H. J. Kouwen- hoven den Heere trouw gediend in het vergaderen van de ware kerk, toen ze bitter, bitter, bitter ver- strooid was. De predikant Ridderbos schorste hem toen: en dat z.g. wegens zonde, die „der kerk" (welke kerk, ds Bos, „een" niet-ware, en-ook-niet-valsche?) schandelijk was, zoo sprak hij, met zijn kerkeraad. U hebt met br. Kouwenhoven mogen werken. Hebt U daar nooit geadresseerd, daar in Voorburg?

Nu, ik dan wel. Ik geloof, dat er in Kampen, Burg- wal 59, synodocratisch bezet gehouden terrein, erg veel kinderen Gods genoteerd staan, en in de bank zitten. Maar dat hun VERGADERING waar, of zelfs maar half-waar-half-valsche zou wezen, daar geloof ik geen woord van. Ik adresseer die vergadering als een VAL- SCHE vergadering, van geloovigen vooralsnog, hoewel ik me voor de kinderen en kindskinderen bang ga maken, gelijk ook voor de onze als wij hun nivelleerings- redeneeringen laten doorsijpelen. En ik adresseer de bijeenkomst Broederweg als het adres der WARE VERGADERING in Kampen. Vergadering. Het komt op de vergadering aan. Burgwal 59 zeggen ze: die candidaat, die door een rebellische handeling, welke dr Ridderbos nalaat, om- dat hij liever zijn rechterhand ziet verdorpen, thans dominee heet, die MAG de geloovigen NIET vergade- ren. Ik geloof, dat de H. Geest zegt: valsche! En hun het boek van dien man onder de oogen legt, al lezen ze 't niet. Ze zeiden daar: Greijdanus, dien doen we weg, of liever, we zeggen, dat hij het zelf gedaan heeft..... En zoo voort.

Kom, ik houd op. Het wordt herhaling, herhaling, waarom dwingt U ook mij daartoe? Hebt U wat nieuws, zoo spreek. Maar weerleg dan ook.

Geloof me, ook ik vecht voor de kerk. En het spijt me meer, dan ik zeggen kan, dat ik dezen keer moet opponeeren tegen U. U moet me evenwel niet zeggen: schrijf nu eens „mooie stukjes". Helpt U liever eerst mee, en geef van Uw eigen verleden handelingen scherpe definities. Ik adresseer, net zoo goed als dr Ridderbos en prof. v. d. Schuit, en br. Kouwenhoven, en U, .....want U komt wel terug, waarde broeder, U komt wel terug, en U bent er de man naar, om straks te zeggen: ik had dat niet moeten doen.

Overigens: hoe wilt U deze beschouwingen van broeders NA de vrijmaking als argument gebruiken om het stadium van schriftelijk contact over te slaan? Onze synode zei toch: U kunt ons met U aan 't handelen krijgen over de oorzaken der breuk? U haalt erbij, wat er buiten staat. En het schijnt U heelmaal te ontgaan, dat men ginds zei: K.S. verdwenen? Wel, nu kan die pluri- formiteitskwestie in den doofpot. Dus: wij zijn zon- daren, omdat we IETS zeggen en wij moeten van U hooren: geef de extremisten er van langs, terwijl ze ginds alles van de tafel vegen?

Maar ik heb geen ruimte meer. Volgende week ver- der. Tot zoolang besten groot van Uw br.

K. SCHILDER.

## Laatste open brief aan Ds B. A. Bos?

Amice Bos,

Niet vaak gebruik ik den vorm van een „open brief" en als ik het doe, dan is de bedoeling, in een enig- zins precieze situatie zó te schrijven, dat alle noode- looze prikkeling vermeden, en de te behandelen zaak zeive in een wel helder, maar toch zacht licht komt te staan.

Zoolang van beide kanten getracht wordt, in dezen geest te handelen, kan zulk een discussie hoogstaan. Nu heb ik zooveel Uw laatste Wachter-nummer ont- vangen. Tot mijn spijt lees ik daar eenige uitspraken, die ik van U niet verwacht had.

U klaagt, dat we elkaar niet raken; ik geloof dat niet; maar dat vind ik niet erg.

Erg vind ik het, dat U van het punt in kwestie een scheef beeld geeft. En ook van wat Gij en ik thans met elkaar bespreken.

Als U spreekt over de kwestie van in kerkelijke opdracht dadelijk spreken dan wel eerst schrijven met de deputaten dergenen die ons uitwerpen, dan verzet U zich tegen het „over allerlei bij- zaken spitsvondig redeneeren". Zoo iets moest U nu maar aan de synodocratische pers overlaten. Als de deputaten-Ridderbos waren ingegaan op onze voorslag, dan waren, kort en krachtig, son- der redeneering, immers in een kort ja-of-neen, al- leen maar de kardinale punten, de hoofdzaken aan de orde gesteld. U doet den kerken geen dienst, als U in emotievolle uitingen een scheef beeld geeft van de daden dergenen, die uitvoerden wat U zelf hebt helpen besluiten.

Erger vind ik, dat U in Uw overhaasting precies de waarheid op haar kop zet. Als ik schrijf, dat ik schuld zou belijden, indien de synode van Groningen anders had besloten, dan krijgen we uit uw pen deze tirade — die volkomen in „De Strij- dende Kerk" zou „passen".

„Nu weet ik, want Prof. Schilder heeft het zelf zwart- op wit geschreven, na twee jaar ervaring van schrift-

telijk contact, dat hij schuld zou belijden, als de Synode van Groningen besloten had, in plaats van schriftelijk, mondeling contact te willen zoeken. Dat beteekent, dat hij nimmer aan mondeling contact zal kunnen mee- doen".

Waarde Broeder, primo heeft de Groningsche synode, en dat weet U bijzonder goed, wel degelijk al over mondeling contact gesproken, en zelfs over com- munique's, alleen maar: er moest eerst wat anders gebeuren, zei ze; secundo heeft K. S. zelf daar zijn best voor gedaan, ook voor dat mondeling contact, alleen maar: eerst wat anders gebeuren, vond hij; en tertio hadden de deputaten dr Rid- derbos K. S. al lang met zijn mede- deputaten mondeling te spreken kunnen krijgen, als ze eerst maar een paar regels zwart op wit had- den willen geven over de kardinale punten, niet van J. R. of K. S., maar van de KER- KEN. Het is jammer, dat U het aantal legenden helpt vermeerdere; dat is nu precies wat de vloek is van den laatsten tijd. U kunt dan wel exclameeren: ik sta radicaal tegenover hem, maar dat is een vergissing. U staat niet tegenover mij, want waar U zegt, dat ik sta, wel, daar staat geen mensch. U staat tegenover een punt in de lucht. Maar U geeft wel een karikatuur van mij.

Voorts lees ik: Prof. Schilder ziet „GEEN EN- KELE schuld onzerzijds". Waar haalt U die dwaas- held vandaan? Ik heb alleen gezegd: die punten van de officieele handelingen, die de kerkelijke rechtsregelen betreffen, en daar gaat het toch om, blijkens de stukken, hebben niets te maken met wat U naar voren brengt ter zake van de schuld, die dan bij „ons" zou zijn. Ik vraag U voor den zoo- veelsten keer: moet een candidaat er uit, omdat een redacteur wel eens geïrriteerd geweest is? En ds D. v. Dijk? En al die anderen, die nooit met de pen geschreven hebben? Als U drie maal mijn stuk leest, en zulke dwaasheden schrijft, dan bent U geëmotioneerd, en geïrriteerd. Maar U breekt af, en dat is schuld.

Als ik vervolgens van Uw hand lees: dat ik zou hebben gezegd, dat Uw woord mank gaat aan de grondout der luiards, die hun ambt onbediend laten, en het alles overlaten aan enkele N.N.'s, dan zucht ik: waar haalt men het vandaan? Het verband wijst duidelijk aan: hier is geen mo- ment aan U gedacht. Als U, ds Bos, van „ons" — van ons volk — schuldbelijdenis vordert, b.v. over zonden, die alleen maar enkelen hebben kunnen be- drijven, en ik zeg dan: op die manier zeggen de be- lijders: „wij", maar ze bedoelen eigenlijk „enkele N. N.'s", dan geeft U een pertinente ontkennig; maar woudt U soms gelooven, dat die massa's een jour- nalistische pen voerden?

En als ik eindelijk opmerk, dat ik van PERSONEN heelmaal geen schuldbelijdenis verlang, en dat ik die bepaalde PERSONEN wel ken, en over die PERSONEN mijn meening wel houden zal, gelijk zij over mij, dan zegt U in onbegrijpelijke overhaasting: K. S. bedoelt DE „brs. van de over- zijde" (wat niet waar is, ik noemde enkele personen), en gaat verder redeneeren over de vielen die den Heere vreezen aan de andere zijde. Alsof iemand dat ontkend heeft, alsof ik dat ooit in twijfel zou getrokken hebben, alsof ik dat zelfs aan- gaande die personen, die ik dan met name noemde — die stuk of wat — in twijfel trok. Ds Bos, moet op zoo'n „wilde" manier gehono- reerd worden mijn opmerking, dat ik heusch niet verlang een PERSOONLIJKE schuldbelijdenis van dezen of genen? Ik had verwacht, dat U wat anders zeggen zoudt. Blijkbaar kent U op dit punt — al heb ik 't in Groningen uitgeroepen in Uw ooren, dat we weinig over de geschorsten zouden spreken, en veel over de schorsingsgronden! — nog steeds niet mijn a b c. Maar dat schijnt U vergeten te zijn. Best. Maar dan had U toch NU kunnen zeggen: komaan, dat valt nog al mee van dien boezen man? Maar inplaats daarvan slaat U door. Ik schreef: de PERSONEN, wel, die beslissen in een stem ter synode weer telkens om ANDERE motieven; het gaat mij om de KERKELIJKE VERGADERINGEN en haar OF- FICIEELE besluiten. En voegde daar aan toe: „er zou geen eind aan komen, als we de rijen moesten af- werken, wij bij hen, ZIJ BIJ ONS". U had dus met dezelfde jacht, die thans Uw geest in den weg staat, precies het omgekeerde kunnen vertellen aan Uw „een- voudige volk, dat Gods stem hoort". Pas op, broeder, de stem slaat over. Rustig zeg ik U in Uw gezicht, want het moet: U spreekt de taal van den polemios, den vijand, als U zegt: Schilder staat op het stand- punt: aan de overzijde is ALLES zwart; bij ons is ALLES wit. Ik herhaal: bewijs uit Schrift en Kerken- ordening, dat mijn antwoorden aan de synode ver- keerd waren, of de stukken van „cand. Schilder", of de missives van Amersfoort, of de besluiten van Bergschenhoek, of de redevoeringen ter Synode van den o zoo geduldigen ds D. v. Dijk. En erger Gods eenvoudige volk niet; „ergeren" beteekent: hun een struikelblok in den weg leggen. Als U Uw broeders wat meent te moeten zeggen, begin dan, te lezen wat er staat.

Want — DIT is geen redeneeren meer. Dit is on- beheerscht zijn. Met effect, dat De Strijdende Kerk weer verder kan camoufleren en weer probeeren kan,